

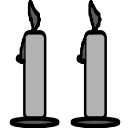
שבת קודש
פרשת וארא
שבת מברכין
מפטירים

"כה אמר ה' אלוקים בקבציי"
(יחזקאל כח' כה')

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

בס"ד
שנה שלש עשרה גיליון מספר 17
ה' תשס"ח

חשמונאים (שעון חודף)

כניסת השבת: 16:27

יציאת השבת: 17:29

מהלכות קריאת שמע על המיטה עפ"י שו"ע – רל"ט' ופוסקים אזורנים

ז. אם תאב לשתות או לדבר איזה עניין נחוץ, נראה שמותר אך יקרא שוב פרשת "שמע". אכן אם כבר אמר ברכת "המפיל" זהר בזה כי יפסיק בין הברכה לשינה. (משנה ברורה) ומנהגנו לא לחוש לזה. (ילקוט יוסף)

ח. גם בלילי שבתות וימים טובים, אפשר לומר לפני קריאת שמע שעל המיטה, את הנוסח "ריבוננו של עולם, הרני מוחל וסולח וכו' וכן את נוסח ברכת "המפיל". (ילקוט יוסף ג')

ט. אין מברכים על קריאת שמע של ערבית. (הרמ"א בהגה) כתבו הפוסקים הישן ביום אינו צריך לברך ברכת "המפיל" וטוב שיאמר ויהי נועם וגוי יושב בסתר וגוי'. (משנה ברורה)

י. אם צריך לשמש מיטתו, אחר התשמיש ירחץ את עצמו משי"ז שעליו ויטול ידיו ואחר כך יקרא. ולפחות יאמר ברכת המפיל ושמע אחר התשמיש. (משנה ברורה)

יא. לכתחילה אין כדאי לקרא קריאת שמע בשכיבה, אפילו כשהוא שוכב על צדו ממש. לדעת המגן אברהם זה דווקא כשקורא קריאת שמע לשם חובה כגון שהתפלל ערבית במעוד יום וצריך עתה לכוון לקיים מצוות עשה של קריאת שמע, אבל אם כבר קרא בזמנה וקורא עתה רק משום קריאת שמע שעל המטה מותר לכתחילה לקרותה בשכיבה. ויש שמחמירים לכתחילה לקרותה בעמידה או בישיבה. אכן אם כבר שכב לדעת כולם, מותר להטות על צדו ולקרוא. (משנה ברורה)

יב. ירגיל האדם עצמו לשכב על צדו דווקא, ואיסור גדול לשכב פרקדן, דהיינו שמושג על גבו ופניו למעלה או שפניו כלפי מטה. (משנה ברורה)

יג. אם הוא חולה או אנוס, די במה שיאמר פרשה ראשונה של קריאת שמע וברכת "המפיל". (משנה ברורה)

יד. טוב ונכון שבלילה, לפני השינה יפשט האדם במעשיו שעשה כל היום ואם ימצא שעשה עבירה יתוודה עליה ויקבל על עצמו שלא לעשותה עוד ובפרט בעוונות המצויים כגון חניפות שקרים ליצנות לשון הרע, ועוון ביטול תורה צריכים בדיקה ביותר. גם ראוי למחול לכל מי שחטא כנגדו וציערו ובזכות זה אדם מאריך ימים, כמובא במגילה כח. (משנה ברורה)

טו. אמרו חז"ל הישן בבית יחידי, והיינו בלילה או חזותו ללית ובית היינו חדר. (משנה ברורה) ואין זה אלא בבית הסמוך לגבול העיר, וטוב שיאמר אור דלוק במשך הלילה באחד מחדרי הבית. (ילקוט יוסף ג')

טז. אלו צריכים שימור מהמזיקים: חולה, חיה (יולדת סמוך ללידה), חתן וכלה, אבל וכן תלמיד חכם בלילה כשהוא עומד יחידי באישון לילה ואפלה. (משנה ברורה)

יז. יפשוט האדם את חלוקו בדרך צניעות, באופן שלא ימצא גופו ערום, כגון שיפשוט אותו מדרך ראשו ויכסה עצמו בסדינו מתחת, ויכנס במיטתו. (עפ"י מרן בשו"ע)

אמרי בינה – שבזו המידות הטובות

יכתוב בבית מדרשו ועל שולחנו שיזכור ולא ידבר שקר וכדי שלא ישכח לדבר האמת. וכן עשה אחד, כתב על כותלי ביתו ובבית מדרשו ובכל הכתלים למעלה: זכור יום המיתה ולא תחטא! ומי שאינו מדבר אלא אמת, יחיה ויאריך ימים וינצל.

המדבר אמת אין מעלה כמוה. לכן (תהלים קיט קס) "ראש דברך אמת", ונאמר (שמות כג ז'): "מדבר שקר תרחק". גם הרמיזות של אדם יהיו אמת, כי שכר האמת גדול מאד. לכן ירגיל עצמו לילך באמת, וילמד תורה וידע האמת, שיוכל לעשות המצוות על אמיתתן כהלכתן. ולעולם יודה על האמת. אפילו בדברי האגדה, שאין בהם קיום מצוות, ילמד, כדי שיאמין הלב דבר אמת. על תבוש לקבל האמת מאיזה אדם שיהיה, אפילו מקטן שבקטנים ונבזה, אפילו הכי תקבל האמת ממנו, כי מרגלית טובה שהיא ביד קטן ונבזה, אפילו הכי חשובה היא המרגלית. (עפ"י אורחות צדיקים שער האמת)

הקדמה

(מבוסס על טור ובית יוסף)

כשירצה לישן יקרא קריאת שמע, שהרי אמר רבי יהושע בן לוי במסכת ברכות ד: אע"פ שקרא קריאת שמע בבית הכנסת, מצווה לקרותה על מיטתו ודי בפרשה הראשונה. ורבנו חננאל כתב שצריך לקרות גם "והיה אם שמוע", מפני שיש בה ובשכבך ובקומך וכן היה נוהג הרא"ש. ואומר ברוך המפיל חבלי שינה על עיני ותנומה על עפעפי ומאיר לאישון בת עין, יהי רצון מלפניך ה' אלוקי שתשכיבני לשלום ותעמידני לחיים ולשלום וכו' כפי הנוסחים שבסידורים.

כתב הבית יוסף שלפי מה שכתב רבנו יונה טו. ד"ה שנים שהיי, משמע שהיכן שאין זו טירחה, לא יקרא קריאת שמע כשהוא מוטה על צדו. לפי דבריו על מיטתו, אין הכוונה על מיטתו כשהוא שוכב, אלא על מיטתו היינו סמוך למיטתו, כלומר בשעה שרוצה לילך לישון. ומיהו בסימן סה. כבר כתב כי לדעת רש"י: ד"ה כדרכו והרמב"ם פרק ב' הלכה ב', ורבנו מותר לקרות קריאת שמע לכתחילה והוא מוטה על צדו לגמרי, ולדבריהם קריאת שמע "על המיטה" משמע על מיטתו כפשוטו, כשהוא שוכב על מיטתו ממש.

בבית יוסף הביא בשם ה' כל בו' שנהגו כל ישראל שאין אוכלים ושותים ואין מדברים אחר קריאת שמע שעל המיטה וסמך לזה מהפסוק בתהלים פרק ד' "אמרו בלבבכם על משכבכם" - זו קריאת שמע "ודומו סלה".

א. קורא על מיטתו פרשה ראשונה של שמע (דברים ו' פסוקים ד' - ט' ומברך: המפיל חבלי שינה על עיני וכו'. ואומר: "יושב בסתר עליון" (תהילים צא') ואומר: "ה' מה רבו צרי עד לה' הישועה" (תהילים ג, ב - ט) ואומר: "ברוך ה' ביום ברוך ה' בלילה ברוך ה' בשכבנו ברוך ה' בקומנו, ויאמר ה' אל השטן יגער ה' בך השטן" וכו' (זכריה ג, ב) "ה' שומרך וכו' מעתה ועד עולם" (תהילים קכא, ה - ח) "בידך אפקיד רוחי" וכו' (תהילים לא, ו) "יברכך ה' וכו', עד וישם לך שלום" (במדבר ו, כב) ואומר: "השכיבנו", עד סמוך לחתימה. (מרן בשו"ע)

ב. אם התפלל ערבית במעוד יום, צריך לקרות כל הפרשיות ויכווין לצאת בהן את מצוות עשה של קריאת שמע, וגם את המצווה של זכירת יציאת מצרים. וטוב לומר תמיד כל קריאת שמע, שהיא רמ"ח תיבות (בצירוף המשפט אל מלך נאמן), לשמור רמ"ח אבריו. (משנה ברורה)

ג. מלשון השו"ע משמע שברכת "המפיל", אומר אחר קריאת שמע, כדי שתהא הברכה סמוכה לשינה ומה שקורא אחר כך "יושב בסתר" ועוד, כיון שמירה אינם מהווים הפסק. ויש מדקדקים לברך "המפיל" בסוף אחר כל הפסוקים. ויש מאחרונים שהסכימו שיברך ברכת המפיל קודם, ואח"כ קריאת שמע ויתר פסוקי הרחמים. (משנה ברורה) וכן הוא מנהגנו. (ילקוט יוסף ג')

ד. ויקרא קריאת שמע סמוך למיטתו, ואין אוכלים ושותים ולא מדברים אחר קריאת שמע שעל מיטתו, אלא יישן מיד, שנאמר: "אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו סלה" (תהילים ד, ה) ואם קרא קריאת שמע ולא יוכל לישן מיד, אז חוזר וקורא כמה פעמים זה אחר זה עד שישתקע בשינה ושיחיה קריאתו סמוך לשינתו. (הרמ"א בהגה) ויש להקל לדבר דיבור הנחוץ, כגון להשתיק את הילד, לענות לשאלה ששאלוהו אביו ואימו ועוד. (ילקוט יוסף)

ה. ההולך לישון אחר חצות הלילה, לא צריך לברך "המפיל" וטוב שיאמר אותה דרך תפילה ותחינה בלי שם ומלכות. (ילקוט יוסף)

ו. לא יקרא קריאת שמע כשיכנס לישון, אלא כשרואה שהשינה באה עליו. אולם ב' כנסת הגדולה" כתב שיש לקרות מיד, שמה יחטפנו שינה אחר כך ולא יקרא ואין לחוש משום הפסק, אלא כשעושה דברים אחרים ביתניים, אבל מה שיושב ודומם לא נחשב הפסק אף ששהה איזה זמן קודם שיישן. (משנה ברורה)